

Aftenposten

Publisert: 19.01.11 kl. 08:48 - Abonnere på Aftenposten? Ring 05040 eller gå inn på kundeservice.aftenposten.no

Sakkyndighet på avveie

- De sakkyndige har stor makt i norske rettsaler. Denne makten må møtes med et kritisk blikk, sier Harald Stanghelle. FOTO: STEIN J. BJØRGE

HARALD STANGHELLE - politisk redaktør

Oppdatert: 19.01.11 kl. 09:06 Publisert: 19.01.11 kl. 08:48

Må det en Carl I. Hagen til for at de sakkyndiges ofte tvilsomme rolle i norske domstoler tas alvorlig? Det kan se slik ut.

Les også:

- [Ikke gjetninger og skjønn](#)
- [Faren tok livet sitt etter sakkyndig-feil](#)
- [Sannhetsvitnene](#)
- [- Fare for rettssikkerheten](#)
- [Vil kurse dommere](#)
- [Reiste sak - anmelder sakkyndige](#)
- [Psykolog diskuterte overgrepssaken på Facebook](#)

GJENNOM EN REKKE artikler har A-magasinet og Aftenposten de siste ti dagene tatt de sakkyndiges rolle i norske rettsaker opp til debatt. Og det har ikke vært noe vakkert bilde som er tegnet av ekspertenes dømmende makt.

Det er det da heller ingen grunn til. I mange år har fenomenet vært diskutert, men lite har vært gjort for å følge opp problemstillingen.

Et tilnærmet paradigmeskifte i synet på de sakkyndiges troverdighet kom i en artikkel av tidsskriftet Science i

2006. Der dokumenterte Michael J. Saks og Jonathan J. Koehler at rettsmedisinsk sakkyndige ofte driver med ren gjetning.

De to refererer til 86 straffesaker hvor senere DNA-analyser har ført til at fellende dommer ble omgjort til frifinnelser. I 63 prosent av disse sakene var en viktig grunn til justismordet at de rettsmedisinske sakkyndige tok feil.

Vi vet jo fra før at vitner - bevisst eller ubevisst - ofte skaper en virkelighet som ikke eksisterer. Nå vet vi også at retten ikke kan stole på medisinsk sakkyndige.

Veier tungt

Perspektivet er uhyggelig - noe ikke minst A-magasinet og Aftenpostens kritiske reportasjer til fulle har vist. Det er ekstra uhyggelig fordi de sakkyndiges ord ofte veier så tungt. Vi som har lang journalisterfaring fra omstridte straffesaker, vet så inderlig vel at dommerne ofte klamrer seg til de sakkyndige. Ikke så merkelig i saker der ord står mot ord, bevisene spriker og indisiene brukes og misbrukes alt etter hvilken konklusjon de skal tjene. Da fremstår de sakkyndige som klipper for usikre dommere - også når de er langt fra nettopp det.

Dette gjelder ikke minst de psykiatriske sakkyndige. Også det har de siste ti dages journalistikk minnet om. Vi husker dessuten alle at i norsk rettshistoriens verste justismord - mot Fritz Moen - slo de sakkyndige skråsikkert fast at dette ulykkelige samfunnets stebarn var psykotisk.

«Psykiatere gjetter gjerne litt dårligere enn folk flest», som psykiater Pål Abrahamsen sa det da han møtte som et selvkritisk sakkyndig vitne i NOKAS-saken.

I Treholt-saken - der det hverken var medisinsk eller psykiatriske sakkyndige, men derimot veiledere for retten på det militær- og sikkerhetspolitiske området - var arbeidet til de først fire utpekte sakkyndige så elendig at retten i selve dommen så helt bort fra deres konklusjoner. Dommerne valgte å støtte seg til tre sakkyndige som ble oppnevnt under selve rettssaken - etter at de opprinnelige sakkyndige hadde skandalisert seg selv i åpen rett.

Stor makt

De sakkyndige har stor makt i norske rettssaler. Denne makten må møtes med et kritisk blikk. Problematikken har vært utredet tidligere, men oppfølgingen har i beste fall vært halvhjertet.

Siden 2009 har Carl I. Hagen vært styremedlem i Domstolsadministrasjonen - det uavhengige forvaltningsorganet som har ansvar for administrativ støtte til alle landets domstoler. Nå har han fått tenning på saken. Det lover godt. For dette er en formidabel, viktig og meningsfull oppgave for en arbeidsivrig politisk pensjonist.